ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 18ης Νοεμβρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-191/98 P,

Γεώργιος Τζοάνος, πρώην υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κάτοικος Αθηνών, εκπροσωπούμενος από τον E. Boigelot, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του L. Schiltz, 2, rue du Fort Rheinsheim,

αναιρεσείων,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 19 Μαρτίου 1998 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τέταρτο τμήμα) στην υπόθεση T-74/96 Τζοάνος κατά Επιτροπής (Συλλογή Υπ.Υπ. 1998, σ. I-A-129 και II-343), με την οποία ζητείται η εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον G. Valsesia, κύριο νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τον D. Waelbroeck και O. Speltdoorn,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

δικηγόρους Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward (εισηγητή), πρόεδρο του πέμπτου τμήματος, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, P. Jann και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber

γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Μαΐου 1998, ο Γ. Τζοάνος άσκησε αναίρεση, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ και των αντίστοιχων διατάξεων των Οργανισμών ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ του Δικαστηρίου, κατά

της αποφάσεως που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στις 19 Μαρτίου 1998, Τ-74/96, Τζοάνος κατά Επιτροπής (Συλλογή Υπ.Υπ. 1998, σ. I-A-129 και II-343, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή που είχε ασκήσει κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 22ας Ιουνίου 1995, με την οποία επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα η ποινή της οριστικής παύσεως χωρίς απώλεια του δικαιώματος συντάξεως, καθώς και της αποφάσεως της 19ης Φεβρουαρίου 1996 με την οποία απορρίφθηκε ρητά η διοικητική ένσταση που άσκησε ο προσφεύγων στις 21 Σεπτεμβρίου 1995 κατά της αποφάσεως της 22ας Ιουνίου 1995.

2 Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι ο Γ. Τζοάνος είναι πρώην υπάλληλος της Επιτροπής βαθμού Α 3 ο οποίος ήταν, από την 1η Ιουλίου 1989, προϊστάμενος της διοικητικής μονάδας 3 «Τουρισμός» της διευθύνσεως Α «Προώθηση των επιχειρήσεων και βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων» της Γενικής Διευθύνσεως «Πολιτική των επιχειρήσεων, εμπόριο, τουρισμός και κοινωνική οικονομία» (ΓΔ XXIII) (στο εξής: διοικητική μονάδα XXIII.A.3) (σκέψη 1 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

3 Κατά το τέλος του έτους 1993, η Γενική Διεύθυνση «Οικονομικός έλεγχος» (ΓΔ XX) απεκάλυψε την ύπαρξη προβλήματος στη διαχείριση της διοικητικής μονάδας XXIII.A.3. Στις αρχές του 1994, δημοσιογραφικό άρθρο, που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 1993 στην Ελλάδα και έβαλε κατά του Γ. Τζοάνου, περιήλθε σε γνώση των ιεραρχικώς ανωτέρων του (σκέψη 2 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

4 Αφού διεξήχθη έρευνα για τις δραστηριότητες του Γ. Τζοάνου εντός της διοικητικής μονάδας XXIII.A.3, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ) παρέπεμψε, στις 22 Δεκεμβρίου 1994, στο πειθαρχικό συμβούλιο τον Γ. Τζοάνο με πέντε κατηγορίες που διατυπώθηκαν εις βάρος του, ήτοι ότι:

— «άσκησε και ασκεί εξωτερικές δραστηριότητες χωρίς άδεια»·

— «παρέβη το καθήκον διακριτικότητας καθότι, χωρίς να ενημερώσει τους προϊσταμένους του, είχε την κατοικία του στην ίδια διεύθυνση με μια εξωτερική

επιχείρηση που μετέχει τακτικά σε προγράμματα επιδοτούμενα [ή προς επιδότηση] από την Επιτροπή και καθότι διατύπωσε δημόσια κριτική σχετικά με έναν εθνικό φορέα στον τομέα του τουρισμού»·

— «παρέσχε υπηρεσίες στον τομέα των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του στην Επιτροπή για λογαριασμό προσώπων ή οργανώσεων εκτός οργάνου που είναι δυνατό να επηρέασαν την ανεξαρτησία του κατά την άσκηση των καθηκόντων του ως προϊσταμένου διοικητικής μονάδας στην Επιτροπή»·

— «προετοίμασε, για εκτός οργάνου πρόσωπα ή οργανώσεις, έγγραφα προοριζόμενα τελικώς είτε για την Επιτροπή, αντίθετα δε προς τα συμφέροντά της, είτε για εκτός οργάνου συνεργάτες προγραμμάτων που απολαύουν κοινοτικών επιδοτήσεων»·

— «διέπραξε υπηρεσιακές παρατυπίες και πταίσματα δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής διαχειρίσεως κατά την άσκηση των καθηκόντων του ως προϊσταμένου της διοικητικής μονάδας "Τουρισμός"» (σκέψεις 3 και 10 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

5 Στις 5 Απριλίου 1995, η ΑΔΑ διαβίβασε συμπληρωματική έκθεση στο πειθαρχικό συμβούλιο (σκέψη 15 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

6 Στις 23 Μαΐου 1995, το πειθαρχικό συμβούλιο εξέδωσε ομόφωνα αιτιολογημένη γνώμη με την οποία συνέστησε στην ΑΔΑ να επιβάλει στον Γ. Τζοάνο την πειθαρχική κύρωση του άρθρου 86, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής:

ΚΥΚ), δηλαδή την οριστική παύση χωρίς κατάργηση του δικαιώματος συντάξεως. Η γνώμη αυτή κοινοποιήθηκε στον Γ. Τζοάνο την 1η Ιουνίου του ίδιου έτους (σκέψη 16 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

7 Στις 12 Ιουνίου 1995, ο Γ. Τζοάνος άσκησε το δικαίωμα ακροάσεως του άρθρου 7, τρίτο εδάφιο, του παραρτήματος IX του ΚΥΚ (σκέψη 17 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

8 Στις 22 Ιουνίου 1995, η ΑΔΑ αποφάσισε να κάνει δεκτές τις πέντε κατηγορίες για τις οποίες είχε παραπέμψει την υπόθεση στο πειθαρχικό συμβούλιο (βλ. σκέψη 4 της παρούσας αποφάσεως), θεωρώντας, όπως και το εν λόγω συμβούλιο, ότι οι πράξεις που προσάπτονταν στον Γ. Τζοάνο αποδεικνύονταν από αδιάσειστα στοιχεία και σε μεγάλο βαθμό ομολογήθηκαν από τον ίδιο, και να του επιβάλει την πειθαρχική κύρωση του άρθρου 86, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του ΚΥΚ, ήτοι την οριστική παύση χωρίς μείωση ή κατάργηση του δικαιώματος συντάξεως (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στον Γ. Τζοάνο στις 23 Ιουνίου 1995. Άρχισε να ισχύει από την 1η Αυγούστου 1995 (σκέψη 18 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

9 Με έγγραφο της 21ης Σεπτεμβρίου 1995, που πρωτοκολλήθηκε στη γενική γραμματεία της Επιτροπής στις 25 Σεπτεμβρίου 1995, ο Γ. Τζοάνος υπέβαλε διοικητική ένσταση βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, η οποία απορρίφθηκε ρητώς με απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1996 (σκέψη 19 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

10 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο Γ. Τζοάνος άσκησε προσφυγή με δικόγραφο που κατέθεσε στις 17 Μαΐου 1996 στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου με αίτημα την ακύρωση

της προσβαλλομένης αποφάσεως καθώς και της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε ρητώς η διοικητική ένσταση που ασκήθηκε στις 21 Σεπτεμβρίου 1995 κατά της αποφάσεως της 22ας Ιουνίου 1995.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

11 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο, αφού εξέτασε τους λόγους ακυρώσεως που προέβαλε ο Γ. Τζοάνος, απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της.

12 Για μια διεξοδικότερη έκθεση του νομικού πλαισίου και των πραγματικών περιστατικών, γίνεται παραπομπή στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

13 Η αναίρεση στηρίζεται στην παραβίαση του κοινοτικού δικαίου και συγκεκριμένα:

— του άρθρου 33 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, κατά το οποίο οι αποφάσεις πρέπει να είναι αιτιολογημένες, διάταξη που ισχύει για το Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 46 του εν λόγω ΚΥΚ. Κατά τον Γ. Τζοάνο, η υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεων συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, ότι οι επικαλούμενοι λόγοι είναι νομικά παραδεκτοί, ήτοι επαρκείς, προσήκοντες, απαλλαγμένοι νομικών και πραγματικών σφαλμάτων και μη αντιφατικοί.

— παράβαση του ΚΥΚ, και συγκεκριμένα των άρθρων του 12, 13, 14, 17, 21, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, 25 και 87, δεύτερο εδάφιο, 88, πέμπτο εδάφιο, καθώς και του

παραρτήματος IX του ΚΥΚ, και συγκεκριμένα των άρθρων του 1, 2, 3, 7, δεύτερο εδάφιο, και 11·

— των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, ήτοι, μεταξύ άλλων, των αρχών του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, του δικαίωματος της κατ' αντιδικία διαδικασίας και του αμερόληπτου δικαστή (και του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), της ασφάλειας δικαίου, της καλής πίστης, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, του καθήκοντος προνοίας καθώς και της αρχής κατά την οποία κάθε διοικητική πράξη πρέπει να στηρίζεται σε λόγους νομικά παραδεκτούς, ήτοι προσήκοντες και απαλλαγμένους νομικών και/ή πραγματικών σφαλμάτων.

14 Τα επιχειρήματα του Γ. Τζοάνου μπορούν να συνοψιστούν σε τρία μέρη, που αφορούν αντιστοίχως:

— την εφαρμογή του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ,

— την εφαρμογή του ΚΥΚ, και συγκεκριμένα του άρθρου του 21, υπό το πρίσμα των οικονομικών υποχρεώσεων του Γ. Τζοάνου,

— τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας που αφορούν, μεταξύ άλλων, την πρόσβαση σε έγγραφα.

15 Καταρχάς, πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα του αναιρεσείοντος σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ, κατά τα οποία το

Πρωτοδικείο δεν εφάρμοσε ορθώς την εν λόγω διάταξη. Συναφώς, πρέπει καταρχάς να ελεγχθεί ότι έχει εν προκειμένω εφαρμογή το άρθρο αυτό.

16 Κατά το άρθρο 88, πρώτο και πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ:

«Σε περίπτωση βαρέος παραπτώματος που αποδίδεται στον υπάλληλο (...) [η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή] δύναται να προβεί αμέσως στην αναστολή ασκήσεως των καθηκόντων του υπαλλήλου που έχει υποπέσει στο παράπτωμα αυτό.

(...)

Εντούτοις, αν ο υπάλληλος διώκεται ποινικώς για τις ίδιες πράξεις, η κατάστασή του ρυθμίζεται οριστικά μόνο μετά την έκδοση αμετακλήτου δικαστικής αποφάσεως.»

17 Όσον αφορά την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως, το Πρωτοδικείο εξέτασε καταρχάς το περιεχόμενό της στις σκέψεις 33 και 34 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ακολούθως, διαπίστωσε, στη σκέψη 35, ότι από την οικονομία του άρθρου αυτού προέκυπτε ότι στον εν λόγω υπάλληλο εναπέκειτο να παράσχει στην ΑΔΑ τα στοιχεία που καθιστούν δυνατό να εκτιμηθεί αν οι πράξεις που του καταλογίζονταν στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας αποτελούσαν παράλληλα αντικείμενο ποινικών διώξεων εις βάρος του. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, για την εκπλήρωση της υποχρεώσεως αυτής, ο εν λόγω υπάλληλος έπρεπε, καταρχήν, να αποδείξει ότι η ποινική δίωξη ασκήθηκε εις βάρος του εκκρεμούσας της κατ' αυτού πειθαρχικής διαδικασίας. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι μόνον όταν ασκηθεί η ποινική

αυτή δίωξη είναι δυνατόν να προσδιοριστούν οι πράξεις τις οποίες αυτή αφορά και να συγκριθούν με τις πράξεις για τις οποίες κινήθηκε η πειθαρχική διαδικασία προκειμένου να κριθεί αν ταυτίζονται ενδεχομένως.

18 Ως προς την κατάσταση του Γ. Τζοάνου, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στις σκέψεις 36 και 37 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν στη διάθεσή του, αποδείχθηκε ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ουδεμία ποινική δίωξη είχε ασκηθεί εις βάρος του.

19 Ακολούθως, στη σκέψη 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, στον βαθμό που, κατά τον Γ. Τζοάνο, διεξαγόταν ανάκριση που ήταν δυνατό να καταλήξει στην άσκηση ποινικής διώξεως, έπρεπε να του δοθεί η δυνατότητα, σύμφωνα με τη ratio legis του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ, να αποδείξει συγκεκριμένα ότι μια απόφαση που θα ρύθμιζε οριστικά την κατάστασή του στο πλαίσιο πειθαρχικής διαδικασίας ήταν ικανή να επηρεάσει τη θέση του σε μεταγενέστερη ποινική δίωξη στην οποία θα κατέληγε ενδεχομένως η ανάκριση.

20 Το Πρωτοδικείο έκρινε στη σκέψη 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι από τα στοιχεία της δικογραφίας προέκυπτε ότι ο Γ. Τζοάνος δεν είχε προσδιορίσει επακριβώς τις πράξεις που μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «ίδιες πράξεις» για τις οποίες κινήθηκε εις βάρος του τόσο η πειθαρχική διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως όσο και η ποινική δίωξη. Με τη σκέψη 208 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι ο Γ. Τζοάνος δεν απέδειξε την ύπαρξη τέτοιων πράξεων ούτε στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου.

21 Έτσι, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ δεν μπορούσε να εφαρμοστεί για δύο λόγους. Πρώτον, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ουδεμία ποινική δίωξη είχε ασκηθεί κατά του Γ. Τζοάνου. Δεύτερον, στον βαθμό που αυτός αναφέρθηκε στην ύπαρξη ανακρίσεως εν εξελίξει, δεν προσδιόρισε ούτε

στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως ούτε στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου τις πράξεις που αποτελούσαν αντικείμενο τόσο της πειθαρχικής διαδικασίας όσο και της ποινικής διώξεως.

22 Φρονώντας ότι στον Γ. Τζοάνο εναπέκειτο να παράσχει στην ΑΔΑ και στο Πρωτοδικείο τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να συναχθεί ότι τόσο η εις βάρος του κινηθείσα πειθαρχική διαδικασία όσο και η ποινική διαδικασία στηρίζονταν στις ίδιες πράξεις, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομικό σφάλμα.

23 Η διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι ο Γ. Τζοάνος δεν είχε παράσχει τα αναγκαία προς τούτο στοιχεία είναι μια διαπίστωση πραγματικών περιστατικών που ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου και δεν μπορούν να αμφισβητηθούν κατ' αναίρεση (βλ., σχετικά, αποφάσεις της 1ης Οκτωβρίου 1991, C-283/90 P, Vidrányi κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-4339, σκέψη 12, και της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψη 10).

24 Δεδομένου ότι δεν πληρούνται εν προκειμένω οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η εφαρμογή του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ, δεν πρέπει να εξεταστούν οι λοιποί ισχυρισμοί του Γ. Τζοάνου που σχετίζονται με το σημείο αυτό.

25 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστούν οι ισχυρισμοί που αφορούν την παράβαση του ΚΥΚ, και συγκεκριμένα του άρθρου 21.

26 Πρώτον, ο Γ. Τζοάνος ισχυρίζεται ότι, εφόσον δεν ήταν διατάκτης, δεν μπορεί να υπέχει οποιαδήποτε ευθύνη για τη δημοσιονομική και χρηματοοικονομική παρακολούθηση ενός προγράμματος. Δεύτερον, υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πάσχει πρόδηλη παρανομία. Συγκεκριμένα, προβάλλει ότι, δυνάμει του

άρθρου 21, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να θεωρηθεί υπεύθυνος μόνο για την ακριβή εκτέλεση της αποστολής του η οποία ουδόλως συνίστατο στον έλεγχο και στη χρηματοοικονομική παρακολούθηση των προγραμμάτων. Φρονεί ότι υπεύθυνος για τις παραλείψεις στη διαχείριση των πόρων της διοικητικής μονάδας «Τουρισμός» ήταν ο γενικός διευθυντής, και όχι ο ίδιος.

27 Όσον αφορά το πρώτο από τα επιχειρήματα αυτά, από τις σκέψεις 202 και 203 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει με σαφήνεια ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, έστω και αν ο Γ. Τζοάνος δεν ήταν από τυπική άποψη διατάκτης, ωστόσο είχε την υποχρέωση, ως προϊστάμενος της διοικητικής μονάδας XXIII.A.3, να ελέγξει προηγουμένως το βάσιμο των ενταλμάτων πληρωμής που υπέβαλαν οι δικαιούχοι των επιδοτήσεων που χορηγήθηκαν με την απόφαση της ΓΔ XXIII.

28 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 60 των προτάσεών του, καταλήγοντας έτσι στο συμπέρασμα ότι οι προβαλλόμενες παραλείψεις ενέπιπταν στο πεδίο ευθύνης του Γ. Τζοάνου, ανεξαρτήτως της ιδιότητάς του διατάκτη, το Πρωτοδικείο προέβη σε διαπίστωση πραγματικών περιστατικών που δεν μπορούν να ελεγχθούν κατ' αναίρεση.

29 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα του Γ. Τζοάνου ότι, δεδομένου ότι δεν ήταν διατάκτης, δεν μπορούσε να υπέχει κάποια ευθύνη.

30 Επίσης πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο επιχείρημα που πρότεινε ο Γ. Τζοάνος όσον αφορά το άρθρο 21 του ΚΥΚ. Ελέγχοντας την ακριβή έκταση των ανατεθειμένων στον Γ. Τζοάνο καθηκόντων και προσδιορίζοντας την ευθύνη του σε σχέση με

τα καθήκοντα αυτά, το Πρωτοδικείο τήρησε πλήρως τις επιταγές της εν λόγω διατάξεως.

31 Τέλος, πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα του Γ. Τζοάνου που αφορούν τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας. Κατά την άποψή του, η απόφαση πρέπει να αναιρεθεί λόγω κακής εφαρμογής των αρχών του σεβασμού της κατ' αντιδικία διαδικασίας, της ισότητας των όπλων και της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

32 Από τη σκέψη 329 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο συνήγαγε από το γεγονός ότι ο Γ. Τζοάνος δεν αντέδρασε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στους ισχυρισμούς της Επιτροπής, κατά τους οποίους, κατά την πειθαρχική διαδικασία, είχε πρόσβαση στον φάκελο που είχαν στη διάθεσή τους το πειθαρχικό συμβούλιο για να διατυπώσει τη γνώμη του και η ΑΔΑ για να εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η αρχή της ισότητας των όπλων που έχει καθιερώσει η νομολογία έγινε σεβαστή. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι ο Γ. Τζοάνος μπορούσε να λάβει γνώση όλων των πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η εν λόγω απόφαση, και δη εγκαίρως, για να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο παρατήρησε ότι, έστω και αν έπρεπε να αναγνωριστεί στον Γ. Τζοάνο το δικαίωμα προσβάσεως σε άλλα έγγραφα, πέραν αυτών που του διαβιβάστηκαν κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας, η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν μπορούσε να επηρεάσει τις γενόμενες διαπιστώσεις και, ως εκ τούτου, να οδηγήσει στην απόδειξη προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας του Γ. Τζοάνου.

33 Ο Γ. Τζοάνος ισχυρίζεται ότι εσφαλμένως το Πρωτοδικείο έκρινε ότι είχε πρόσβαση στον φάκελο που είχαν στη διάθεσή τους το πειθαρχικό συμβούλιο για να διατυπώσει τη γνώμη του και η ΑΔΑ για να εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση. Ο Γ. Τζοάνος αμφισβητεί επίσης τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι μπορούσε να λάβει γνώση όλων των πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, και δη εγκαίρως, για να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

34 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με τη γενική αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, στον υπάλληλο πρέπει να δίδεται η δυνατότητα να διατυπώνει την άποψή του εφ' όλων των εγγράφων που το όργανο προτίθεται να

χρησιμοποιήσει κατ' αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Vidrányi κατά Επιτροπής, σκέψη 20). Στον βαθμό που δεν δόθηκε η δυνατότητα αυτή στον υπάλληλο, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη τα έγγραφα που δεν γνωστοποιήθηκαν ως αποδεικτικά μέσα. Πάντως, ο αποκλεισμός αυτός ορισμένων εγγράφων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή θα είχε σημασία μόνον αν η διατυπωθείσα από την Επιτροπή αιτίαση μπορούσε να αποδειχθεί μόνο με παραπομπή στα έγγραφα αυτά (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 24 έως 30).

35 Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, το Πρωτοδικείο εξέτασε αν η έλλειψη γνωστοποιήσεως των αιτηθέντων εγγράφων μπορούσε να επηρεάσει, εις βάρος του Γ. Τζοάνου, την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι η άσκηση του δικαιώματος προσβάσεως σε άλλα έγγραφα, πέραν αυτών που του διαβιβάστηκαν κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας, δεν μπορούσε να επηρεάσει τις γενόμενες διαπιστώσεις, καθόσον αυτές προέκυπταν με βεβαιότητα από μαρτυρίες και από έγγραφα στα οποία ο Γ. Τζοάνος είχε πρόσβαση κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, στη σκέψη 329 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα έγγραφα στα οποία δεν είχε πρόσβαση ο Γ. Τζοάνος δεν μπορούσαν να αποδείξουν ότι δεν ήταν υπεύθυνος για τη δημοσιονομική και χρηματοοικονομική παρακολούθηση των επιδοτουμένων προγραμμάτων στον τομέα του τουρισμού και ότι εν αγνοία του καταχράστηκαν τις εξουσίες του οι ιεραρχικώς προϊστάμενοί του. Το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ότι κανένα από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή ως απάντηση των γραπτών ερωτήσεων του Πρωτοδικείου δεν έδινε το δικαίωμα στον αναιρεσείοντα να αμφισβητήσει ότι πράγματι παρενέβη στη δημοσιονομική και χρηματοοικονομική παρακολούθηση των επίμαχων προγραμμάτων.

36 Οι προς τούτο διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου συνιστούν εκτίμηση πραγματικών περιστατικών μη δυνάμενη να ελεγχθεί κατ' αναίρεση. Δεδομένου ότι η προσέγγιση του Πρωτοδικείου είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα επιχειρήματα του αναιρεσείοντος ως προς το σημείο αυτό πρέπει να απορριφθούν.

37 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα που προβάλλει ο Γ. Τζοάνος κατά των σκέψεων 266, 277 και 298 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Κατά τον Γ. Τζοάνο από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι, για τα προγράμματα IFTO

και IERAD καθώς και για το πρόγραμμα BDG, η ΑΔΑ ουδεμία συγκεκριμένη μομφή διατύπωσε και ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι μπορούσε να διατυπώσει το ίδιο τις εν λόγω μομφές εις βάρος του. Κατά συνέπεια, ο Γ. Τζοάνος φρονεί ότι το Πρωτοδικείο παρέβη την υποχρέωσή του να διατηρεί την αμεροληψία του.

38 Ενώπιον του Πρωτοδικείου, ο Γ. Τζοάνος υποστήριξε ότι οι αιτιάσεις που διατυπώθηκαν εις βάρος του στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών δεν περιλαμβάνονταν στην προσβαλλόμενη απόφαση, οπότε αυτή δεν περιέχει αιτιολογία πράγμα που δικαιολογεί την ακύρωσή της. Το Πρωτοδικείο απέρριψε τον ισχυρισμό αυτό.

39 Εν προκειμένω, η αιτίαση που προβάλλει ο Γ. Τζοάνος έγκειται στο γεγονός ότι το Πρωτοδικείο αναζήτησε στοιχεία στις εκθέσεις της ΓΔ XX για να καλύψει την ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί η προσέγγιση που υιοθέτησε το Πρωτοδικείο προκειμένου να απορρίψει τους ισχυρισμούς του Γ. Τζοάνου.

40 Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, ενόψει των κατηγοριών του Γ. Τζοάνου, το Πρωτοδικείο εξέτασε την προσβαλλόμενη απόφαση προκειμένου να ελέγξει τις συγκεκριμένες αιτιάσεις που διατυπώθηκαν εναντίον του στις οικείες αιτιολογίες της προσβαλλομένης αποφάσεως.

41 Όσον αφορά τα προγράμματα του IFTO και του IERAD καθώς και αυτό του BDG, μνεία των οποίων γίνεται στις σκέψεις 265, 277 και 297 αντιστοίχως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παραπέμπει καταρχάς στην προσβαλλόμενη απόφαση. Ελλείψει περαιτέρω στοιχείων στην απόφαση αυτή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε ότι έπρεπε να εξετάσει την έκθεση επιθεωρήσεως της ΓΔ XX στην οποία παραπέμπει η προσβαλλόμενη απόφαση.

42 Όσον αφορά τα προγράμματα του IFTO και του BDG (βλ., αντιστοίχως, τις σκέψεις 266 και 298 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), το Πρωτοδικείο επισήμανε δύο αιτιάσεις για καθένα από τα προγράμματα αυτά, που αφορούν ακριβώς τον Γ. Τζοάνο.

43 Όσον αφορά το πρόγραμμα του IERAD, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι από την έκθεση επιθεωρήσεως προέκυπτε ότι οι παρατυπίες που επισημαίνονταν στο κεφάλαιο που είναι αφιερωμένο στην ελληνική συμμετοχή στο πρόγραμμα έπρεπε να επιρριφθούν στον Γ. Τζοάνο, έστω και αν αυτός δεν αναφερόταν ονομαστικώς. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, λαμβανομένων υπόψη των διευκρινίσεων της εν λόγω εκθέσεως, του περιεχομένου της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε ρητώς η διοικητική ένσταση και των αντιδράσεων που διατύπωσε ο Γ. Τζοάνος στα υπομνήματά του, μπορούν να συναχθούν τέσσερις συγκεκριμένες αιτιάσεις εις βάρος του.

44 Στη σκέψη 280 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο επισήμανε, επιπλέον, ότι η εικοστή έβδομη αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως παρέθετε το πρόγραμμα του IERAD και παρέπεμπε επί τη ευκαιρία στην έκθεση επιθεωρήσεως της ΓΔ XX σχετικά με το πρόγραμμα αυτό η οποία είχε περιέλθει σε γνώση του Γ. Τζοάνου. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο παρέπεμψε στην εικοστή όγδοη αιτιολογία της εν λόγω αποφάσεως και επισήμανε ότι αυτή η αιτιολογία που διατυπώθηκε γενικόλογα διασαφήνιζε τις επισημανθείσες παρατυπίες στα διάφορα προγράμματα που αναφέρονταν στην προηγούμενη αιτιολογία. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή είχε διευκρινίσει τις συγκεκριμένες μομφές σχετικά με το IERAD στην απόφασή της με την οποία απορριπτόταν ρητώς η διοικητική ένσταση.

45 Επομένως, δεν αμφισβητείται ότι, αντιθέτως προς τα προβαλλόμενα επιχειρήματα του Γ. Τζοάνου, το Πρωτοδικείο περιορίστηκε στον έλεγχο των συγκεκριμένων αιτιάσεων που απευθύνονταν εναντίον του και δεν υποκατέστησε την Επιτροπή με την αιτιολογία του, δεδομένου ότι όλες οι αιτιάσεις που έγιναν δεκτές εις βάρος του Γ. Τζοάνου περιέχονταν στις εκθέσεις στις οποίες η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ρητώς παραπέμπει.

46 Συνεπώς, οι σχετικοί ισχυρισμοί του Γ. Τζοάνου είναι αβάσιμοι.

47 Υπό τις συνθήκες αυτές, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που έχει εφαρμογή στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Γ. Τζοάνου στα δικαστικά έξοδα. Επειδή αυτός ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της παρούσας διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**

2) **Καταδικάζει τον Γ. Τζοάνο στα δικαστικά έξοδα της παρούσας διαδικασίας.**

Edward Jann Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Νοεμβρίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

L. Sevón